



*Javaslat a  
„Kondorosi Csárda”  
Békés megyei értéktárba történő felvételéhez*



**Kondorosi csárda mellett  
Gulya, ménes ott delelget:  
Csárdabeli szép asszonynál,  
Bort iszik az öreg-bojtár."**

**/Arany János: A betyár/**

Települési Értéktár Bizottság megbízásából

Készítette:

**Ribárszki Anna**

*Ribárszki Anna* ..... (aláírás)

**Kondoros, 2022.05.26.**

## I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

**Kondoros Települési Értéktár Bizottság**

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Kozsuch Kornél elnök

Levelezési cím: 5553 Kondoros Hősök tere 4-5

Telefonszám: 0666589300

E-mail cím: [polhi@kondoros.hu](mailto:polhi@kondoros.hu)

## II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Kondorosi Csárda**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:<sup>1</sup>

- |   |  |   |
|---|--|---|
| <input type="checkbox"/> agrár- és élelmiszergazdaság | <input type="checkbox"/> egészség és életmód     | <input type="checkbox"/> <b>épített környezet</b> |
| <input type="checkbox"/> ipari és műszaki megoldások  | <input type="checkbox"/> kulturális örökség      | <input type="checkbox"/> sport                    |
| <input type="checkbox"/> természeti környezet         | <input type="checkbox"/> turizmus és vendéglátás |   |

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen  
amely nemzetiség:<sup>2</sup>
- nem**

4. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti értéket tartalmazó települési/tájegységi értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

**Kondoros Települési Értéktár**

**Felvétel dátuma: 2015.július 28.**

**Fellelhetőségének helye: 5553 Kondoros, Hősök útja 23.**

---

<sup>1</sup> Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

<sup>2</sup> Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

**5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):**

Kondoros legnevezetesebb épülete, a **Kondorosi Csárda** első, vályogból és nádfedélből álló épülete 1740 körül épült nyolc út találkozásánál, melyek Szarvasra, Endrődre, Mezőberénybe, Békésre, Békéscsaba-Gyula felé, Aradra, Orosházára és Szentesre vezettek. A Dél-Alföld pusztai csárdái közül Békés megyében ez a legjelentősebb. A csárdavendégfogadó-postaállomás épületegyüttes főépületből, fedett-nyitott loállásból, gémeskútból és magtárból állt.

Sajnos ezt a csárdát, a hagyomány szerint, 1783 körül bosszúból felgyújtották a gyomaiak.

A mai épület 1784-ben épült újjá barokk stílusban, az akkori birtokos: báró Harruckern Ferenc Domonkos birtoklása alatt.

A csárda csonkakontyos oromzatú, nádfedeles, alapincézett, földszintes, ívpillérsoros tornácos épület, ma múzeumként működik.

Más források szerint az 1820-as évek elején lebontották, helyébe hatalmas „téglaerődöt” építettek csárdakúttal, istállókkal, állással, magas téglafallal körülvéve. Hatalmas falaiba csúszdákat, titokzatos rejtekhelyeket, pincéjéből kijárati alagutat, kéményében pedig az útvesztők egész labirintusát hozták létre. Ezekkel a létesítményekkel vívta ki a „híres” jelzőt a kondorosi fogadó.

Nevéhez fűződik Rózsa Sándor legendája. Alagútjában maga a Betyárkirály is megfordult. Számos magyar neves alkotó, mint Arany János, Szabolcska Mihály és Erkel Ferenc megemlíti őt vagy a csárdát műveiben.

A II. világháború után raktár majd pártház volt.

1955. májusában a Kondorosi Földműves Szövetkezet használatába került. Innentől kezdték újra csárdának használni.

1969-től a jogutód Kondorosi ÁFÉSZ tulajdonába került.

1970-ben a Kondorosi Csárda éttermét felújították, a konyháját korszerűsítették.

1984-ben műemlékké nyilvánították, ekkor kezdődött egy nagyszabású felújítás. Visszaállították a régi homlokzatot, nádfedelet kapott az épület.

2002. október 9-én az ingatlant Kondoros az akkor még, Nagyközség Önkormányzata vásárolta meg.

2003. augusztusától újra régi fényében fogadja látogatóit a megújult csárda. Múzeumként működő helyiségeit a lakosság gyűjtőmunkája során előkerült használati tárgyakkal rendezték be. A kiállítást gazdagítja Oszter Sándor Kossuth-díjas színművész felajánlott tárgyait tartalmazó vitrin, melybe a híres filmsorozathoz kapcsolódó tárgyi emlékek kerültek. E mellett a Legendák Földje Alapítvány közel 200 darabos csárdákról, betyárokról szóló könyvgyűjteménye is megtekinthető

2005. augusztus 20-án került átadásra sokak örömeire a felújított étterem mely modern, a HACCP előírásoknak megfelelő konyhával bővült.

A felújított étterem bár a XIX. század hangulatát idézi, a XXI. századnak megfelelő modern gasztronómiai fogásokkal kápráztatja el vendégeit.

A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretében elnyert projektnek köszönhetően, 2020-ban felújították a **Kondorosi Csárda Múzeumot**.

A műemlékileg védett épületen végzett felújítás és korszerűsítés mellett, a belső terek is átalakuláson mentek keresztül. A múzeum belső kialakítása során arra törekedtek, hogy a korábbi csárda hangulatát megidézve mutassák be az akkori létformát, valamint a csárdához kapcsolódó és hozzá tartozó betyárságnak a történetét.

A **Kondorosi Csárda Múzeum** felújítása során a hagyományos értékeket helyezték előtérbe. A gazdag gyűjteményt, a már bemutatott tárgyakat felújították és új kontextusba helyezve, interaktív tárlat mutatja be a korabeli csárdavilágot és a betyárok korát a látogatóknak.

(1. sz.mellék)

Belépéskor Tóth Ferenc miniatűr cifra székei idézik fel a magyar népművészet remekeit. Az alkotások mindegyikének eredetije a Néprajzi Múzeum féltve őrzött darabja. Ezt egészítik ki a helyi fafaragó, Balogh Zsigmond parasztfigurái, majd Kunkovács László fényképei tükrözik vissza az alföldi magyar ember karakteres arcvonásait. Az ivóban maga Rózsa Sándor szól a betérőhöz, majd a szép csaplárosné ajánlja figyelmébe a bajuszpödröt és a rováspálcát. Ezután az érdeklődő a konyhában és a vendégszobában nézhet szét. Belekóstolhat a betyárköltészetbe, behallgathat a kondorosi cigány muzsikuskok nótáiba, szemügyre veheti hangszereiket, a betyárok fegyvereit, lószerszámain, a csárdához köthető művészeti alkotásokat, betekinthez a jégverembe, játszhat, fényképet készíthet magáról a kikészített viseletekben. Rácsodálkozhat arra, hogy nemcsak Petőfi Sándor hagyta kézjegyet a csárdában, hanem testvéröccse, István is, hiszen az ő indítványára készült el a település első pecsétje. István 22 éven át volt Geist Gáspár birtokának gazdatisztje, majd jószágigazgatója. De József főherceg, Arany János és Szabolcska Mihály is megfordult a történelmi falak között. A legnagyobb népszerűségnek örvendő szobában a filmvásznak Rózsa Sándora, Oszter Sándor mosolyog a korabeli plakátokon, a fedett tornácon a gémeskút nyelvezetéről, a kor fizetőeszközeiről és a magyar betyárkirály életútjáról kap felvilágosítást a vendég.

A túra a borospincében ér véget egy nem épp rózsás hírrel. Miután Rózsa Sándor 1878-ban elhunyt a szamosújvári börtönben, a bécsi udvar elrendelte a boncolást. Zachariás József doktor levágta a halott fejét, kivette a szívét. A fej szeszbe került, így vitték Pestre, ahol nem találtak rajta olyan antropológiai jegyet, amely gonosztevőre utalt volna. A vizsgálatba a fiútestvér földi maradványait is bevonták. A két koponyatető – Sándoré és az öccséé – 1960-ban került a Rendőrmúzeumba. Rózsa Sándorén máig jól látszik az a sérülés, amelyet komájának felesége ejtett fejszével a homlokán. A csárdában a fejtető eredeti másolata tekinthető meg.

Felújították a műemléki épület homlokzatát, elvégezték a nyílászárók cseréjét, javítását, korszerűsítették a fűtési rendszert és napelemeket telepítettek. Restaurálták Mihály Árpád és Cs. Pataj Mihály „Betyárok rohama a szabadságharcban” című nagyméretű festményét is.

A külső és belső kialakításban egyaránt elegáns, ízléses, igényesen berendezett betyár csárda és múzeum szeretettel várja az átutazó, valamint a városba érkező turistákat, üzletembereket, bel-, és külföldi vendégeket.

A nevezetes Kondorosi Betyár Napokat minden év júliusában, a Csárda melletti téren rendezik.

## **6. Indoklás a megyei értéktárba történő felvétel mellett:**

**Csárda.** Ennek a szónak a hallatán nem csupán bennünk, kondorosiakban él egy romantikával átitatott érzés, hanem, azt gondoljuk, másokban is – a saját szemszögükből vizsgálva – kialakul egy kép, amiben szerepelhetnek betyárok, pandúrok, láthatnak nádasba vezető alagutak és rejtett kéményt, megelevenedhetnek Krúdy, Arany, Móricz vagy akár Tömörkényi sorai is.

Gasztronómiai bázis, kereskedelmi központ, építészeti érdekesség, zenei kultúránk fontos állomásának helye, műemlékvédelmi látványosság, régészeti lelőhely, néphagyományaink helyszíne – más szóval: legendás hely.

Legalább egy napi járóföldön belül mindig akadt egy-egy csárda, hiszen sötétedésre biztonságban kellett lennie embernek, állatnak. Előfordult, hogy a csárdákat a magyar Nagyalföldön mérnöki pontossággal építették fel egymástól. Forgalmasabb utak mentén a

csárdák távolsága nemegyszer megfelelt egy stációnak, azaz akkora útnak, amekkorát az akkori szekerekkel két itatás között meg lehetett tenni.

Csárda és csárda között gyakran nagy a különbség. De abban hasonlítanak, hogy embernek, jószágnak alkalmassá teszik egy-egy éjszaka eltöltésére. Az istálló és a kocsiszín sokszor fontosabb, mint a szállás. A jószágnak ugyanis fedél alá kell kerülnie, akár vihar tombol kint, akár rablók garázdálkodnak.

A magyarságnak olyan épített örökségei azok a ma is meglévő, eredeti állapotukban fennmaradt épületek, melyek alföldi csárda közös név alatt méltán válhatnak Hungarikummá.

**A Kondorosi Csárda** az a műemlék épület, mely az alföldi csárdák utolsó hírvívőnek egyike. Azok közül is azon ritka épület, mely eredeti állapotában helyreállítva, eredeti funkcióját látja el a mai napig, így nem csupán az épített örökséget, hanem a sokszínű magyar gasztronómia csárdákhoz kapcsolódó hagyományait is be tudja mutatni.

### **Több mint egy Csárda! Maga a történelem.**

A nyolc út találkozásánál 1740 körül épült, majd 1784-ben újraépült Kondorosi Csárda falai között bujdosott egykor Rózsa Sándor a nevezetes betyár, de olyan művészek is a történelem részévé tették, mint Arany János vagy Erkel Ferenc.

Modern konyháján, a legkorszerűbb konyhatechnikai eljárásokkal varázsolja a vendégek elé az ízletes, hagyományos magyar konyha ízeit, vagy éppen az étkezés magas művészetét jelentő fine dining (6-8 apró adagokból álló ételsor) kulináris fogásait.

Étlap: <https://www.kondorosicsarda.hu/index.php/etlap>

2019. október 3-án a Magyar Nemzeti Értékek és Hungarikumok Szövetsége által **A KONDOROSI GULYÁS** elnyerte a Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR) védjegy használatának a jogát. (1. sz.mellék)

A Kondoroson élő és a már elszármazottak szíve egyaránt megdobban említésekor, generációkon átívelő történeteitől. Összekötve ezzel, a múltat a jelennel.

Az országban és a határon túl élő magyarok, nevének hallatán, azonnal énekelni kezdik a „Kondorosi csárda ki van festve,.....” kezdetű nótát.

A **Kondorosi Csárda** olyan érték, melyre nem csak Kondoroson, hanem a megyében és országos szinten is büszkék lehetünk.

### **7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):**

Legendák Földje Közhasznú Alapítvány, Dankó László által elkészített és a Települési Értéktárba benyújtott anyag

[http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/news&news\\_id=365&page=16](http://ribarszkipeter.hu/index.php?route=public/news&news_id=365&page=16)

<https://www.kondorosicsarda.hu/>

<https://profnet.hu/index.php/referenciak/kiallitasok/218-a-kondorosi-csarda-muzeum#fel>

<https://www.hetedhetorszag.hu/magyarorszag/kondorosi-csarda-muzeum>

<https://magyarnemzet.hu/lugas-rovat/2021/02/fejszenyom-a-koponyan>

Bankó Tamás saját készítésű képei

Könyvek: Szentesi Zöldi László: Az Alföldi Csárda (2014.)

**8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:**

<https://www.kondorosicsarda.hu/>

<https://www.facebook.com/kondorosicsarda>

### III. MELLÉKLETEK

1. **A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja**
  - Kondorosi Csárda fényképes dokumentációja
  - Csárda étterem és ivó fényképes dokumentációja
  - Csárda Múzeum fényképes dokumentációja és leírása
  - HÍR Védjegyes Kondorosi Gulyás fényképes dokumentációja
2. **A Htv. 1. § (1) bekezdés m) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek**
  - Ribárszki Péter Kondoros Város polgármesterének támogató levele
  - Paluska Zoltán a Legendák Földje Alapítvány alapítójának támogató levele
3. **A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozata**
  - Kozsuch Kornél, a Kondoros Települési Értéktár Bizottság elnökének hozzájáruló nyilatkozata
4. **A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról**
  - Bankó Tamás hozzájáruló nyilatkozata
  - Dankó László hozzájáruló nyilatkozata
5. **A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata**
  - A Kondoros Települési Értéktár Bizottság által hozott döntés másolata

1. A megyei értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

### KONDOROSI CSÁRDA











**Csárda nádás étterem (ivó)**



**Betyárromantika, Rózsa Sándor legendája**



**Kondorosi Csárda anno**



**Csárda étterem**





**HÍR védjegyes Kondorosi Gulyás tarhonyával**

## KONDOROSI CSÁRDA MÚZEUM bemutatása:

### 1.Rózsa Sándor archív portréja köszönti a látogatókat (3D animáció)

Rózsa Sándor eredeti "személyes" leírásából és archív portréjából készítették a köszöntő monitor tartalmát, amin a látogató érkezésekor megszólal a betyár.

Megtekinthető itt: <https://www.youtube.com/watch?v=b4ocr7XGt58>



## 2. Közel 80 m<sup>2</sup> információs tábla

Közel 80 m<sup>2</sup> – dekorációt és információt tartalmazó - táblát terveztek és készítettek el.

- A táblák 90 %-a fakeretre feszített, festővászon felületű nyomtatott kép.
- A napsütötte helyekre (folyosó, udvar), valamint a pincébe 10 mm vastag dakerfoam lemezre ragasztották a nyomtatott öntapadókat.
- A napfényvédelemhez plusz UV álló fóliát alkalmaztunk.

A táblák tartalmának fő betűtípusa megegyezik a Rózsa Sándor korában használt Tótfalusi betűtípussal. Ennek a fontkészletnek a rekonstruált és digitalizált változatát használták, amit Kisantal Tibor grafikus készített.

**Betyárköltészet**

A csárdák gyakran nyújtottak menedéket, a puszták „szabadelvé” embereinek. A néphagyomány mesélő, éneklő tradíciója is magához a csárdához köti a betyárok cselekedeteinek tekintélyes részét. Ezek a népi hagyományoknak azonban messzire nyúló gyökerei vannak a részben népi ihletésű játékokban, énekekben is.

A betyárköltészet egyik közvetlen elődjének tekinthetjük az úgynevezett latorköltészetet. Erre a korszaki formára is jellemző a szájról szájra való, nem írásos módon való öröklés. A népi költeményeknek a témája és egyben teremtőjük, a hagyomány őrzői, maguk a csavargók, koldulók, tengődő diákok, kóbor katonák, egy szóval a törvényen kívüliek voltak. A latorköltészet tulajdonképpen az európai vígánsköltészetnek, azaz a csavargó, tengődő diákság dalainak, kései magyar változata. Az erőteljesen hatalom- és társadalomellenes tartalma miatt az adott korban sokszor nem ítélték megörökítésre méltónak, így modern kutatók csak elvétve, véletlenszerűen találhatnak rá példákat.

A 19. századra pedig talán épp a betyárfolklor hatására teljesen kizorult a magyar néphagyományból. A latorénekek a leplezetlen valóságot kívánják bemutatni, a tolvajlás, dorbézolás, garázdaság, a dicsekvő halál szégyenérzet nélküli fitogtatása gyakori témái ennek a költészetnek. Sokféle változatban előbukkannak garzadálkodásról dicsekvő kóbor katonák, útonálló kocsmai dorbézolásról szóló dalok, tolvaj- illetve kirégzés előtti búcsúénekek. A latorköltészet a társadalmon kívüli élet heterogén, alkalmi közösségeinek saját önműlt alkotása. De Villon balladáival szemben a betyárköltészet más morális alapállású, romantikus hangütésű, nem is a betyárok maguk alkotásai, hanem a paraszti társadalom.

Az erős költői túlzások, illetve a valóság erős elferdítése, romantizálása más jelleget kölcsönöz a betyárfolklornak. Habitusukban ugyan nem különböznek a 19. század betyárjai, az őket megelőző törvényen kívüliektől, ábrázolásuk mégis az sokkal rokonszenvesebb. A betyár alakja gyakran jelképezi a társadalmi igazságtalanságot, a szegénység sorsát és nem egyszer sajátos igazságosító funkciójuk van, aminek köszönhetően a Bach-korszakban (1850 és 1859 között) az osztálytörvény ellen lázadókká, a nemzeti szabadságvágy megtestesítőivé váltak.

Azt azonban nem szabad elfeledni, hogy a túlzottan romantikus, kissé felfagaszott kép mögött, törvényen és társadalmon kívüli zárványokról van szó, akik gyakran komoly bűntényeket követtek el.

Hány eltérés van a két kép között?  
Jegyezd meg a számot,  
mert ez a második nyitókód!

## 3. Fából, plexiből készült kiegészítő eszközök

A múzeum működéséhez, és a különféle kiállítási tárgyak bemutatásához készítettek igazán egyedi tárgyakat. A teljesség igénye nélkül:

- lópatkókból ruhafogast,
- plexi lemezből bélyegző, pipa valamint dagerrotípi tartót,
- fából lovat stilizáló nyeregpartót,
- öreg padlásdeszkából kolompstartót
- csizmaszárból pisztolytartót.

#### 4. A tablókon „számkód gyűjtő játék” a kincsesláda nyitásához

A múzeumban található egy számkódos lakattal zárt "kincsesláda", melyben a postakocsis-céllövöldés játék pisztolyainak a töltényei vannak elzárva.

A lakat nyitókód számjegyeit négy kiállítási tábló alján elhelyezett játékok megfejtésével lehet megszerezni.

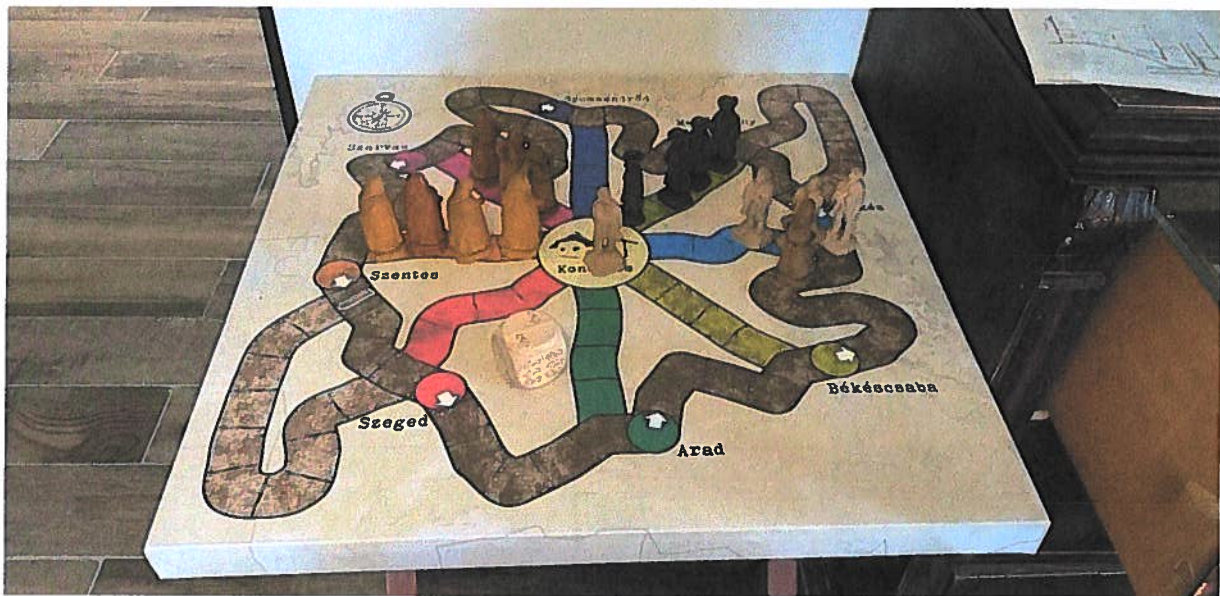
Aki egy kicsit betyároskodni szeretne, és célba akar löni, annak bizony végig kell néznie a táblókat, és megfejteni a rajtuk levő játékokat!

#### 5.Kondorosi „Ki nevet a végén?” játék

A népszerű társasjáték betyáros verziója.

Amitől egyedi a játék:

- a szokásostól eltérő megjelenés,
- hét játékos játszhatja (cél a Csárda, mihez hét országút vezet),
- a célba jutást más csárdákhoz vezető kitérő utakkal nehezítették meg,
- a bábuk Balogh Zsigmond fadaragó munkái.





## 6. A kiállítást bemutató sétáló lapok – QR kódos weboldaltársítással

# A konyha

Az író mellett az eredetileg szabadkéményes konyha, a kamra, majd a csárdabérlő, csárdagazda szállása s vendégzobák, illetve a külső racketráilások, istállók kialakítása tette véglegessé a vendégfogadó teljes kiépülését.

A nagy méretű kéményes konyha egyaránt szolgált a csárdabérlő és a vendégek ellátását. A füstön tartóshott szalonna, kolbász és sonka illatát ugyan nem tudjuk megidézni, de ebbe az enteriőrbe bepillanthatunk a konyhában zajló életbe, megismerkedhetünk az itt használt eszközökkel és a kéményjáratokon ki be járó betyárok legendáival is.

Az egyes kiemelt tárgyak, eszközök leírását a lapon követhetik tovább, bővebb információ pedig a QR kódok leolvásával érhető el.

### FÁZEK

Tüskés agyagból készült főző-, ritkábban főzékszervező edény. Az egyik leggyakrabban formájában előforduló. Szája általában széles, nyaka vékony. Egy vagy két függőlegesen elhelyezett fűzővel rendelkező formájú. Leggyakrabban formájában a leggyakrabban használt. A csapófogóknak általában a leggyakrabban szerepe van, ezért az edények lapos, illetve magas a méretű is a leggyakrabban használtak. A laposfűzők és neve az egész agyagból a verőleves szószer. A rézfűzők kizárólag szarvas húsok s verőleves s főzéskészítésére használják. A fűzők általában a leggyakrabban használtak. A fűzők általában a leggyakrabban használtak. A fűzők általában a leggyakrabban használtak.

### LAKODALMAS FÁZEK

Nagy csapófogó, amely a csapófogóval magasság, két függőlegesen álló fűzővel rendelkező. Fűzője általában a verőleves szószer. A fűzők általában a leggyakrabban használtak. A fűzők általában a leggyakrabban használtak.

### LÁBAS

Tüskés agyagból készült, négy lábú, kerek, lapos edény. A lábas általában a leggyakrabban használtak. A lábas általában a leggyakrabban használtak. A lábas általában a leggyakrabban használtak.

### TÁNYÉR

Általában belet, mázas, kerek, általában csapófogó. A tányér általában a leggyakrabban használtak. A tányér általában a leggyakrabban használtak. A tányér általában a leggyakrabban használtak.

### BÖGRE

Leggyakrabban a csapófogó, általában kerek, általában a leggyakrabban használtak. A bögre általában a leggyakrabban használtak. A bögre általában a leggyakrabban használtak.

### ÖST

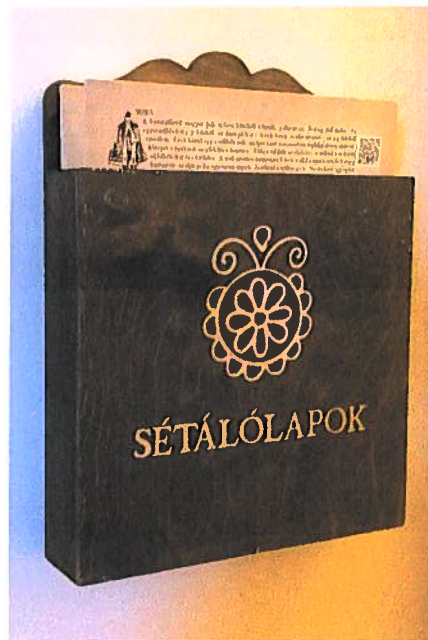
Vasból vagy rézből készült, általában kerek, általában a leggyakrabban használtak. Az öst általában a leggyakrabban használtak. Az öst általában a leggyakrabban használtak.

### TEKNŐ

Egy darab fából faragott, általában a leggyakrabban használtak. A teknő általában a leggyakrabban használtak. A teknő általában a leggyakrabban használtak.

### TÁL

Az edény általában a leggyakrabban használtak. A tál általában a leggyakrabban használtak. A tál általában a leggyakrabban használtak.



A kiállított tárgyak azonosításához és leírásához "sétáló lapokat" készítettek.

A sétáló lapokat a termék bejáratánál felszerelt fa ládikába helyezték el. A lapokon szerepelt:

- grafika a kiállított tárgyról,
- rövid leírás
- részletes leírásához irányító QR kód.

## 7. Kalandjáték a „börtönrácsot” nyitó kódért



A rejtély maradjon itt is rejtély!

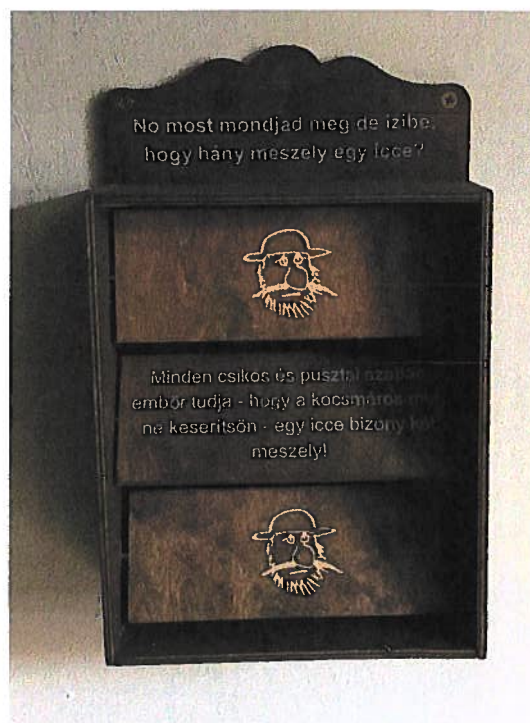
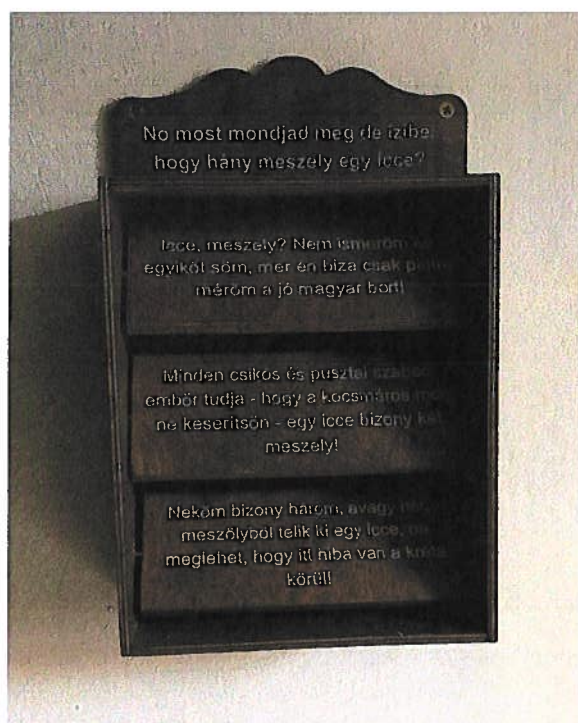
Az instrukciókat "Rózsa Sándor" elmondja az ivóban:

- követni kell a kalandjáték útmutatásait,
- megfejteni a rejtvényeket,
- megjegyezni a kódot,
- megtalálni a titkot.

## 8., „Tudásmorzsa” játék

A fadobozokba CNC marással készültek a találós kérdések, amiknek a megfejtése a kiállítás tablói is megtalálhatóak:

- egy tájszóval feltett kérdésre
- három tájszóval megírt válasz közül lehet választani (kettő hibás és egy jó válasz).
- A helyes válasz hátoldalába vidám betyár, a rossz válaszok hátoldalra pedig szomorú betyár portré van belemarva.



## 9. Az ivóban Rózsa Sándor élethű viaszszobrának megszólaltatása



Az élethű viaszszobor a csárda ivójának a sarkában várja a látogatókat.

### Amit érdemes tudni róla:

- a szobor Megyeri János szobrászművész alkotása,
- mozgásra Oszter Sándor hangján megszólal,
- elmeséli a kalandjátékot,
- táskájában található a játék feladatainak pontos leírása.

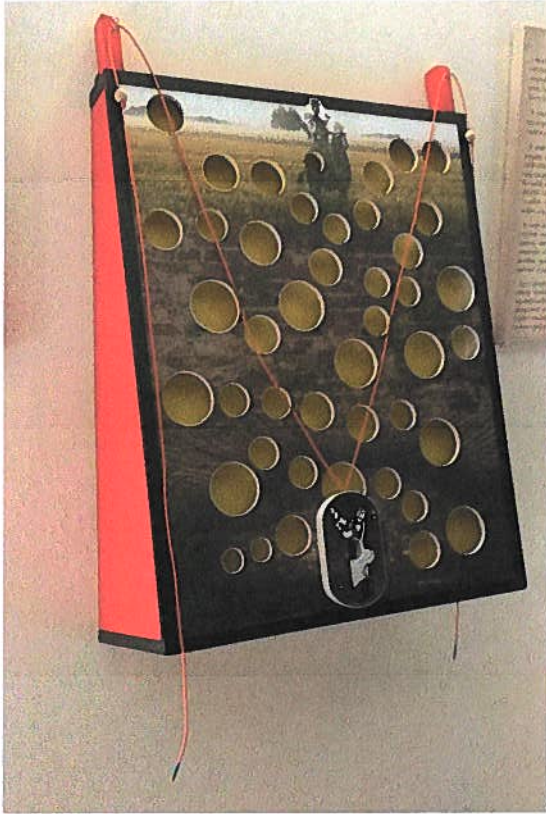
## 10. Falfestések

A helyszín jellege adta néhány felületen a közvetlen falfestés lehetőségét:

- a boltíven a szökő betyár ábrázolása (Laurinyecz Zoltán),
- a zenesobában a kotta falra pingálása (Laurinyecz Zoltán),
- a gerendákra a "Vigyázz a fejedre!" figyelmeztető feliratok,
- a kemencéből felszálló füst (valódi kéménykorommal festve),
- Rózsa Sándor életének fontos helyszíneit bemutató nagyméretű (3,4×1,7 m) Magyarország térkép rajza.



## 11. Labirintus játék



Két zsinórral irányítható, az alagúrendszerben felszökő betyár viszi a táskájában a "kincset" a betyárkirálynak!

### Az ügyességi játék célja:

- megtalálni a felvezető utat,
- feljuttatni a táskában levő kincset (ami jelen esetben egy fa golyó), úgy hogy az ne essen bele a lyukakba!

## 12. Audio pontok fülhallgatóval

A kiállítás területén, három helyen alakítottak ki audió pontot.

### A megvalósítás feltételei:

- múzeumi (korabeli) megjelenés,
- vezérlő gombbal indítható lejátszás.



## 14. Karaoke rendszer

Érintőképernyős, állóformátumú monitor piros színű posztamensben.

- menüpontokból kiválasztható dalok,
- lejátzás vezérlők,
- szöveg megjelenítés,
- kábel nélküli mikrofon használata.
- külön hangrendszer alkalmazása.

## 15. Megvilágított - kiállítási tárgy bemutató - plexi hengerek

Három darab 300×1000 mm-es és egy darab 300×2000 mm-es.

**A megvilágított akril hengerek két kiállítási területet kötnek össze. A megvalósításuk fontosabb részletei:**

- a rögzítésük biztonságos és rejtett legyen,
- a kiállított tárgyak lebegésszerű bemutatása,
- világítás



## 16. 3D fotófal

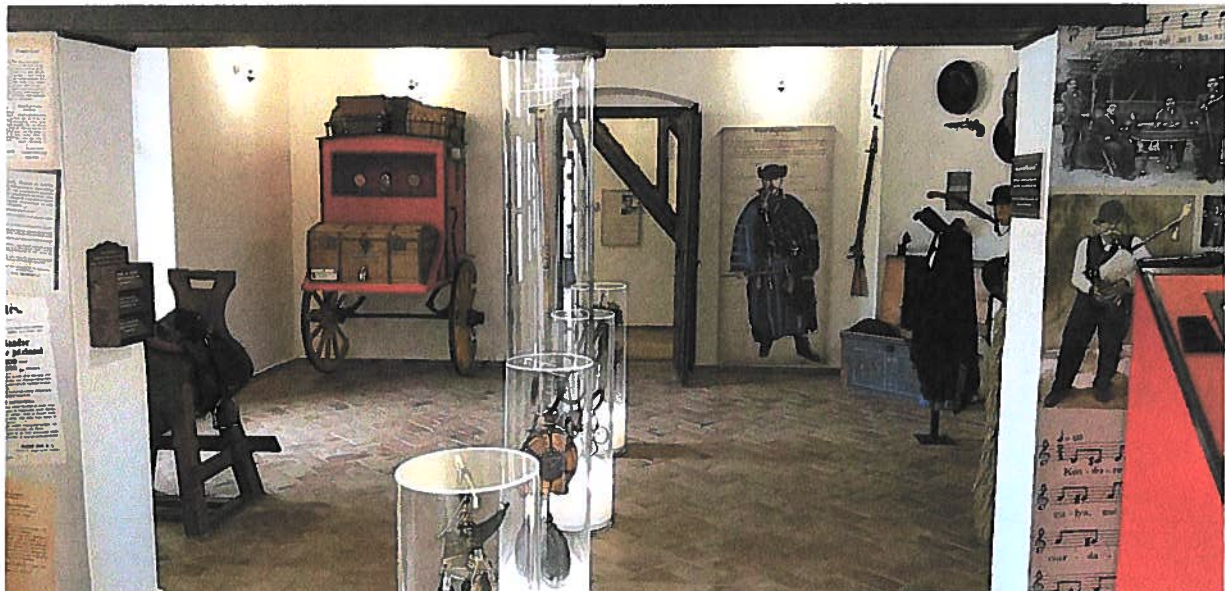
A falon található csárda belső poszter 3D szerkesztőben készült.

Ez a kitalált enteriőr nem köthető a Kondorosi Csárda valamely időszakához, csupán a képzelet szüleménye. Szándékos érdekességei:

- az ivóban található plakátok sohasem kerülhettek volna ki egyszerre egy csárda falára:
  - A Landerer & Heckenast nyomdában kiadott kiáltvány - a tányérok alatt, a bal falon - 1848-ból: "Mit kíván a magyar nemzet." (a 12 pont)
  - Rózsa Sándor "személyes leírása", körözüvénye 1856-ból (az ajtóra kifüggesztve).
- a kemence padkáján pedig egy Sziámi macska mosakszik.



### 17. Postakocsis céllövölde

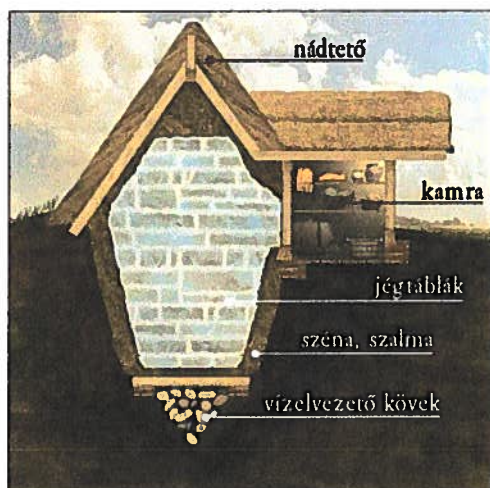


A plexi hengerek árnyékában a falba fúródott egy postakocsi.

**A „számkód gyűjtő játék” siker-állomása. A megfejtett számokkal lehet kinyitni a postakocsi hátulján lévő utazóláda számlakatját.**

- A ládában található tölténnyel lehet célba löni.
- A bukó céltáblák a postakocsi hátsó ablakában vannak:
  - 1 krajcár (1848),
  - szódásüveg,
  - Ferdinánd 20 krajcár (1859).
- A lebillent céltáblákat a kocsi oldalán levő tekerő szerkezettel lehet újra felállítani.
- A célba lövés egy fából készült lóra helyezett eredeti nyeregből történik

## 18. Jégverem



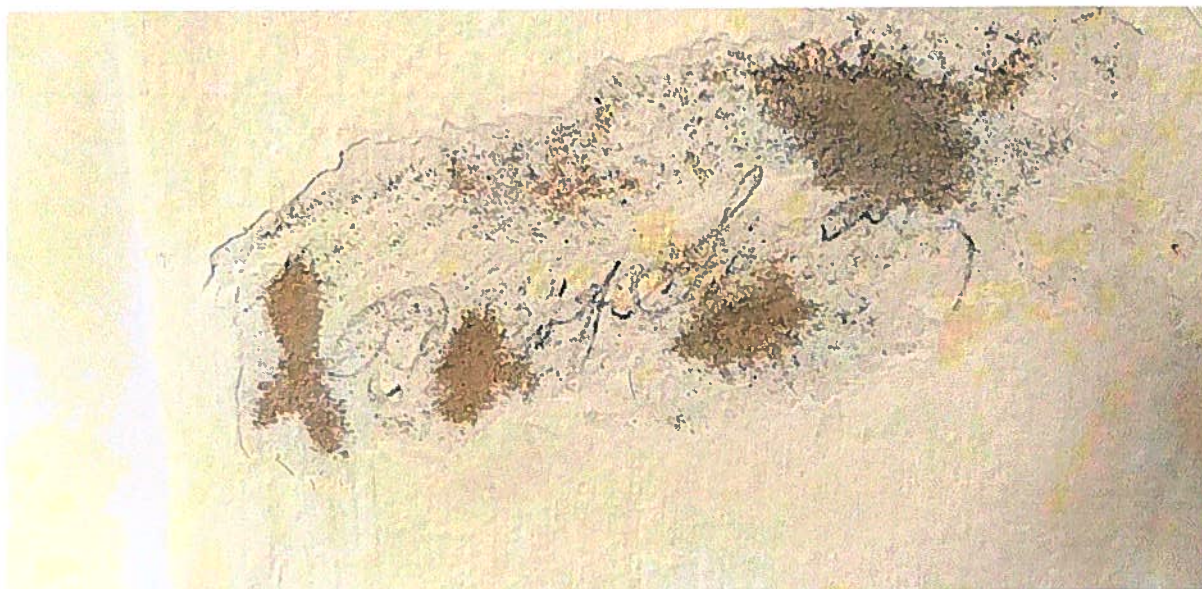
Jégverem bemutatása a csárda ráccsal fedett pincéjében.

**Jégtablák készítése dekorációs módszerrel.**

- A "jégtablák" anyaga lépésálló lábazati hőszigetelés, amit megfaragtak, olvasztottak és festettek.
- A pincébe rendszeresen beszivárog a talajvíz, ezért először állványt készítettek, hogy ne a padlón álljon vagy úszkáljon a "jéghalom".
- A magas légnedvesség tartalom miatt - az anyag rothadás elkerülése érdekében - sajnos nem használhattak szalmát az egykori szigetelés bemutatásához.

## 19. Petőfi Sándor aláírás töredék (replika)

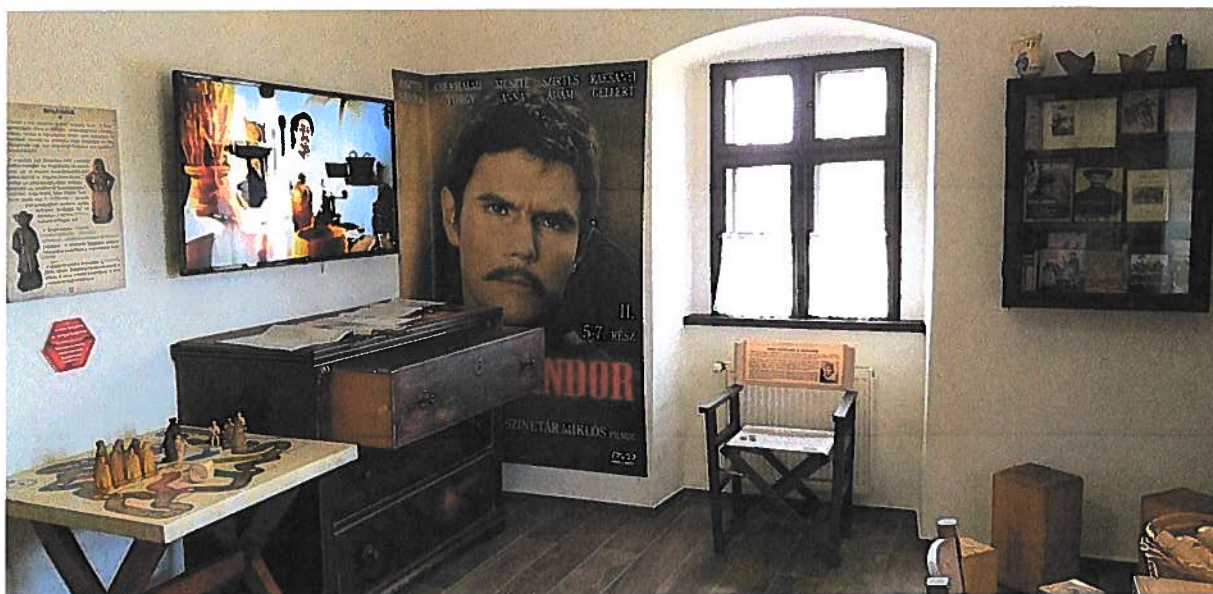
Feltehetően többször megfordult itt Arany barátja, Petőfi Sándor is, valószínűleg akkor, amikor Mezőberényben járt barátjánál, Orlay Petrits Soma festőművésznél. Petőfi költészetét megihlette a csárda regényessége, s ott tartózkodását verssel örökítette meg, melyet az ivó falára írt, amit azonban az akkori csárda bérlő, Reguli Mihály felesége, irka-firkának gondolván, lemeszeltette. Ennek egy részét állította helyre a képzeletünk.



**Petőfi Sándor "aláírásának" másolata.**



## 20. Mozi szoba



Rózsa Sándorról készült videó anyagok, érdekességek állandó vetítése.

## 21. Betyár-galéria monitoron



Letzer Lázár fotói a Ráday Gedeon által felszámolt bűnszervezet tagjairól.

**A videón található 42 kép az eddigi legteljesebb sorozat, mely egy helyen látható:**

- 42 betyár portréja
- Rózsa Sándor kalapos, subás képe,
- a sorozat egyetlen, női portréja - a fotón lévő jegyzet alapján - feltehetően Rózsa Sándor édesanyját Sánta Erzsébetet ábrázolja.

## 22. Érme bemutató

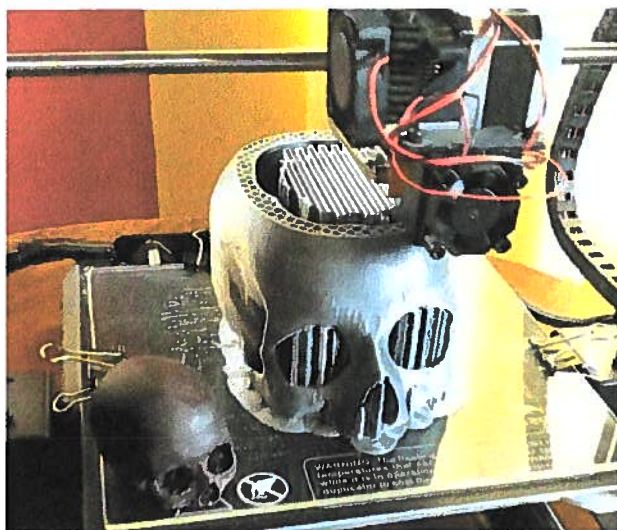


Korabeli pénzek és érmék kiállító fala.

**A hajdani fizetési eszközök mindkét oldalának bemutatásához az alábbi módszereket választották:**

- háromrétegű plexi fal,
- a középső réteg kimart felületein elhelyezett pénzek,
- 100 mm-es távtartó,
- tükör háttér,
- a felső rétegbe gravírozott magyarázó szövegek.

## 23. Rózsa Sándor koponyatető másolat (M=1:1)



A behorpadt koponya tető ábrázolása.

**A teljes felső koponya helyett, végül csak a jelenleg is meglévő - a budapesti Rendőrmúzeum gyűjteményében található - koponyatető másolata került a kiállítás anyagába.**

## 24. A teljes kiállítás megjelenítése weboldalon



A kiállítás összes anyaga elérhető a múzeum területéről:

- a főmenüpontok tartalmazzák az összes kiállító helyiség nevét, azon belül az almenüpontok pedig az összes táblát
- a táblákon levő QR kódok alapján az összes információ megtalálható és letölthető. jpg formátumban,
- a sétáló lapokhoz tartozó bővebb magyarázatok is a weboldalon olvashatóak.

## 2. A Htv. 1. § (1) bekezdés m) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek



### TÁMOGATÓ LEVÉL

Alulírott Ribárszki Péter, Kondoros Város polgármestere támogatom, a Kondoros Települési Értéktár azon javaslatát, hogy „Kondorosi Csárda” helyi érték, felvételt nyerjen a Békés megyei Értéktárba.

A Békés megye szívében található Kondoros hagyományos alföldi ételeiről, a betyárokról, csárdájáról ismert kisváros. A békési kisváros rajongói méltán ragasztották állandó jelzőként a település nevéhez: Kondoros a legendák földje. A város története, területe tele van misztikummal, csodával és legendával. A Békéscsaba és Szarvas között fekvő kisváros történelmét meghatározza a híres Kondorosi Csárda és az ott féktelenül mulatozó, hol rejtekeiben megbúvó hírhedt betyárok története. A nyolc út találkozásánál, 1740 körül megépült Csárda kezdetben vendégfogadó postaállomás volt, csárdaként 1784 óta várja vendégeit, melyhez nagyon sok történet és legenda tartozik. Közülük is kiemelkednek a Rózsa Sándorhoz kapcsolódók.

Ma, több mint kétszáz évvel később még mindig állnak a régi falak, az egykori berendezési eszközöket ma is őrzi a múzeum rész, a konyha tűzhelyein pedig most is sül a betyárok hagyományos kedvence. Azonban ma, több mint kétszáz évvel később mégsem ódon a Kondorosi Csárda! Modern konyháján, a legkorszerűbb konyhatechnikai eljárásokkal varázsolja a vendégek elé az ízletes, hagyományos magyar konyha ízeit, vagy éppen az étkezés magas művészetét jelentő fine dining kulináris fogásait.

Úgy gondolom, hogy városunk értékei között, kiemelkedő szerepet tölt be. Mindezeket figyelembe véve, kérem a „Kondorosi Csárda” Békés megyei értéktárba történő felvételét!

Kondoros, 2022. május 25.

Ribárszki Péter  
Kondoros Város polgármestere

## TÁMOGATÓ LEVÉL

Alulírott, Paluska Zoltán, mint a kondorosi székhelyű Legendák Földje Alapítvány alapítója támogatom, a Kondoros Települési Értéktár azon javaslatát, hogy „Kondorosi Csárda” helyi érték, felvételt nyerjen a Békés megyei értéktárba.

Támogatásomat mindenekelőtt dr. Szonda István etnográfus-muzeológus egy kondorosi kiállítás megnyitóján elhangzott gondolataival indokolom:

**MI AZ, HOGY HAZASZERETET?**

*Meghabni a Hazáért. Hazaszeretet!*

*Felnevelni a gyermekeinket. Hazaszeretet!*

*De mi az, ami kézzelfogható valóság, és ami a mostani társadalomnak is egy fontos kérdése? És ez nem más, mint a ragaszkodás. Magyarországhoz és Magyarországon egy stabil ponthoz, ahol Mi otthon érezzük magunkat.*

*Tehát a Hazaszeretet lényege egy maroknyi föld onnan, ahol mi megszülettünk.*

*És jó, ha mindenki ragaszkodik. Ragaszkodjon ehhez a maroknyi földhöz, ahol megszületett, mert ez az Ő igazi Hazaszeretete.*

Csárda. Ennek a szónak a hallatán nem csupán bennünk kondorosiakban él egy romantikával átítatott érzés egy maroknyi földről, melyen 1740-től áll egy ma is eredeti funkcióját ellátó épület, hanem azt gondoljuk másokban is, a maguk szemszögéből vizsgálva kialakul egy kép, amiben szerepelhetnek betyárok, pandúrok, láthatnak nádasba vezető alagutak és rejtett kéményt, megelevenedhetnek Krúdy, Arany, Móricz vagy akár Tömörkényi sorai is.

Gasztronómiai bázis, kereskedelmi központ, építészeti érdekesség, zenei kultúránk fontos állomásának helye, műemlékvédelmi látványosság, régészeti lelőhely, néphagyományaink helyszíne – egyszóval LEGENDÁS hely.

A magyarságnak olyan épített öröksége ez a ma is meglévő, eredeti állapotában fennmaradt épület, a KONDOROSI CSÁRDA, mely méltán válhat Hungarikummá, és ehhez a Békés megyei értéktáron keresztül vezet az út.

Mindezeket figyelembe véve tágabb és szűkebb hazáját szerető polgárként, javaslom a „Kondorosi Csárda” Békés megyei értéktárba történő felvételét!

Kondoros, 2022. május 25.

  
Paluska Zoltán

- 3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat**

### **HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT**

Alulírott, Kozsuch Kornél a Kondoros Települési Értéktár Bizottság elnöke, hozzájárulok, hogy a benyújtott teljes dokumentációt a Békés Megyei Értéktár Bizottság felhasználja és nyilvánosságra hozza.

**Kondoros, 2022. május 26.**



**Kozsuch Kornél  
elnök  
Kondoros Települési Értéktár Bizottság**

**4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról**

**HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT**

Alulírott, Bankó Tamás, hozzájárulok, hogy a saját készítésű fényképeimet, a Kondorosi Települési Értéktár Bizottság felhasználja, és a Békés Megyei Értéktár Bizottság nyilvánosságra hozza.

**Kondoros, 2022.május 25.**

  
**Bankó Tamás**

## HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott, Dankó László, hozzájárulok, hogy az általam készített és a Települési Értéktár Bizottság elé benyújtott dokumentumot, kiegészítve a Kondorosi Települési Értéktár Bizottság felhasználja, és a Békés Megyei Értéktár Bizottság nyilvánosságra hozza.

**Kondoros, 2022.május 25.**



**Dankó László**



5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata



Tárgy: Jegyzőkönyvi kivonat

Ügyintéző: Bankó-Miskó Anett

**Kivonat a Kondorosi Területi Értéktár Bizottságának  
2015. július 28-án megtartott ülésének jegyzőkönyvéből:**

**1/2015.(VII.28.) sz. KTÉB. határozat**

Kondoros Települési Értéktár Bizottsága javasolja a "Kondorosi Csárda", címmel felterjesztett érték felvételét a Kondorosi Települési Értéktárba, mint épített környezet.

A Bizottság felkéri elnökét, hogy a döntés közzétételéről és a felterjesztő értesítéséről, valamint a Békés Megyei Értéktár Bizottság elnökének tájékoztatásáról gondoskodjék.


Határidő: értelem szerint

Felelős: Kozsuch Kornél a bizottság elnöke

Kozsuch Kornél sk.  
elnök



A kivonat hiteles!  
Kondoros, 2022. május 25.

  
Bankó-Miskó Anett  
titkársági csoportvezető

